

Sisäministeriölle

Viite: SMDno-2018-1061

LAUSUNTO EHDOTUKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI ARPAJAISLAIN MUUTTAMISEKSI

Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry kiittää valmistelijoita esitysluonnoksesta. SP – FS pitää esitystä muilta osin hyvänä ja edistettävänä, mutta näkee esityksen 14 c §:n merkittävän ongelmallisena ja toivoo sen perusteellista ja kiireetöntä uudelleenvalmistelua. Esitys sisältää merkittäviä muutoksia arpajaislakiin ja siksi se on myös edunsaajien kannalta kriittinen.

Esitysluonnoksen valmisteluprosessista

Nähdäksemme arpajaislain muutosprosessi ei ole edennyt hyvän lainvalmistelun periaatteiden mukaisesti vaan valmistelua on leimannut turha kiire sekä avoimuuden ja osallistamisen puute. Esityksen kokonaisvaikutuksista ei ole pystytty luomaan kattavaa kuvaa. Kiireellisyydestä kertoo jo hankkeen aikataulu ja lausuntokierroksen sijoittuminen yleiselle lomakaudelle. Tämä onkin vaikeuttanut merkittävästi riittävää asiaan perehtymistä ja kansalaisjärjestöjen keskeisiin toimintaperiaatteisiin kuuluva jäsenistön kuuleminen ja osallistaminen on tehty käytännössä mahdottomaksi. Tämä on erityisen kohtuutonta, kun esitys sisältää niin merkittäviä uhkia kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten heikentämisestä.

Lisäksi lausuntopyynnön lähettäminen satunnaiselle organisaatiojoukolla on vaikeuttanut mahdollisuutta reagoida esitykseen määräaikaan mennessä. Esitysluonnos olisi tullut toimittaa niille toimijoille, joiden asemaan ja rahoitukseen ehdotetuilla muutoksilla voi olla merkitystä. Esimerkiksi Suomen Partiolaisille ei lähetetty suoraan lausuntopyyntöä, vaikka SP – FS on nuorisjärjestöistöstä suurin valtionavustusten saaja ja muutos voi vaikuttaa sen toimintaedellytyksiin merkittävästi.

Esitysluonnoksen sisällöstä

Rahapelaamisesta aiheutuvien taloudellisten, sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäisemisen ja vähentämisen tehostamiseksi arpajaislakia ehdotetaan täydennettäväksi säännöksellä pelaajan pakollisesta tunnistamisesta pelipisteessä tapahtuvassa raha-automaattipelaamisessa. Tavoite pelihaittojen ehkäisemisestä on tärkeä ja kannatettava.

Rahapelihaittojen jakautumisesta eri väestöryhmien kesken ja niiden kustannuksista yhteiskunnalle on hyvin vähän tietoa. Tämä todetaan myös esitysluonnoksessa. Rahapelaamisen kokonaisuuteen liittyvä ja Alkoholitutkimussäätiön rahoittama hyöty- ja haitta-analyysitutkimus Suomessa on käynnistynyt, mutta tulokset puuttuvat vielä. Nyt annettussa esitysluonnoksessa ehdotetaan siirtymistä tiukkoihin puuttumisen keinoihin, vaikkei vielä ole tietoa kevyempienkään keinojen vaikutuksesta. Tähän liittyä myös esitysluonnokseen kirjatun, tunnistautumiseen liittyvän valtioneuvoston asetuksen jättäminen valmistelematta lakiesityksen kanssa rinnan.

Rahapeliuotot ovat todella merkittävä rahoittaja eri kansalaisjärjestöjen yhteiskunnallisesti merkittävälle toiminnalle. Suomen Partiolaiset katsookin, että hallituksen esittämä aikataulu on liian tiukka ja uhkaa siten vaarantaa

merkittävästi rahapelituottoja ja siten esimerkiksi nuorisotyön toimintaedellytyksiä.

Esityksessä vähätellään sen läpimenosta aiheutuvia haittavaikutuksia. Esitysluonnoksessa todetaan, että sillä “voi olla jossain määrin vaikutuksia myös yleishyödyllisten yhteisöjen ja kolmannen sektorin toimintaan niille myönnettävien avustusten määrän vähentyessä”. Järjestöjen tuottama palvelu-, harrastus-, vapaaehtoistyö- ja edunvalvontatoiminta on useissa tutkimuksissa todettu panos-tuotos-suhteeltaan merkittäväksi ja vaikuttavaksi sekä yhteiskunnan että yksilön kannalta. Tästä toiminnasta leikkaamisella olisi erittäin merkittävä yhteiskunnallinen vaikutus sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Nuorisotyöstä leikkaaminen on leikkaamista yhteiskunnan tulevasta hyvinvoinnista. Vuotuinen yleisavustus on kriittinen toiminnan mahdollistaja esimerkiksi Suomen Partiolaisille.

Mikäli nyt esitetty uudistus olisi toteutettu ennen Veikkauksen, Raha-automaattiyhdistyksen ja Fintoton vuonna 2017 toteutettua fuusiota nykyiseksi Veikkaukseksi, olisi muutos koskenut ainoastaan Raha-automaattiyhdistyksen peliautomaatteja ja vaikuttanut siten ainoastaan sosiaali- ja terveysalan järjestöjen rahoitukseen. Nyt esitetty pelituottojen todennäköinen väheneminen asettaa jo muutenkin pienimpiin rahoituksensaajiin kuuluvan nuorisotalon heikoimpaan asemaan, koska veikkausvoittovarot jakautuisivat nykyiseen arpajaislakiin kirjatun jakosuhteen mukaan jatkossakin. Hyvinkin pienillä avustuksilla toimintaansa pyörittäville nuorisojärjestöille leikkaukset saattavat tarkoittaa koko toiminnan lakkauttamista. Samoin kuntien nuorisotyön valtionosuudet ovat jo nyt erittäin vähäisiä kunnan muihin sektoreihin verrattuna, eivätkä kestä enää leikkauksia. Julkisen rahoituksen pieneneminen partiossa tarkoittaisi esimerkiksi harrastusmaksujen nousemista, joka taas on ristiriidassa Sipilän hallituksen ”jokaiselle lapselle ja nuorelle harrastus” - tavoitteen kanssa.

Suomen Partiolaisten ehdottamat muutokset esitysluonnokseen

Ensisijaisesti SP - FS ehdottaa, että esitysluonnos palautetaan valmisteluun 14 c §:n osalta. Samalla tulisi valmistella myös tunnistautumista koskeva valtioneuvoston asetuseräluonnos, joka annettaisiin eduskunnalle lakiesityksen yhteydessä. Toisin kuin tähänastisessa valmistelussa, on jatkossa noudatettava hyvän lainvalmistelun periaatteita.

Toissijaisesti SP - FS ehdottaa, että mikäli esitysluonnosta ei palauteta valmisteluun 14 c §:n osalta, lakia sovellettaisiin 14 c §:n osalta vasta 1.1.2023 lukien. Pidempi siirtymäaika olisi paitsi talouspoliittisen ministerivaliokunnan päätöksen mukainen, myös kaikille osapuolille kohtuullinen ja mahdollistaisi hallitun valmistautumisen muutokseen sekä Veikkauksen että edunsaajien osalta.

Lisäksi Suomen Partiolaiset pitää tärkeänä, että osana arpajaislain uudistusta valmisteltaisiin avoimesti laajempi selvitys kansalaisjärjestöjen rahoitusmallista tulevaisuudessa. Nyt tehty esitys on jälleen yksi esimerkki siitä, ettei kansalaisjärjestöjen tarvitsemista taloudellisista toimintaedellytyksistä ja niiden lähteistä olla käyty keskustelua eikä niitä koskevaa lainsäädäntöä olla valmisteltu hallinnonalat ylittävänä kokonaisuutena. SP-SF näkee, että vapaaehtoisvoimin toimintaansa pyörittävien kansalaisjärjestöjen pitkäjänteinen ja vakaa rahoitus takaavat monipuoliset mahdollisuudet harrastaa ja tarjoavat toimintaa nuorille nuorten ehdoilla.

Helsingissä 7.8.2018

Maria Ruohola
Puheenjohtaja

Kaisa Leikola
Toiminnanjohtaja

Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry